

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

**Kartoitus laitilalaisten tyttöjen tilanteesta
kouluterveyskyselyn pohjalta**

Assi Kaitila

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 5 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Assi Kaitila	Sivumäärä 34 ja 4 liitesivua
Työn nimi Kartoitus laitilalaisten tyttöjen tilanteesta kouluterveyskyselyn pohjalta	
Ohjaava(t) opettaja(t) Sirpa Ali-Melkkilä, Katja Munter	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Laitilan seurakunta, Pia Penttinen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tilaajana oli Laitilan seurakunta. Laitilan seurakunnan nuorisotyö tuottaa monipuolisesti toimintaa Laitilassa ja edistää toiminnallaan sukupuolisensitiivistä työtettä. Laitilan seurakunnan perustehtävänä on olla hengellinen yhteisö, joka kutsuu kaikkia Jumalan yhteyteen.</p> <p>Opinnäytetyöni oli tutkimus laitilalaisten yläkouluikäisten tyttöjen tilanteesta kouluterveyskyselyn pohjalta. Kartoittamalla tyttöjen vointia, saadaan tarvittavaa tietoa tyttötyön tarpeellisuudesta ja Voimaneidot -ryhmän järjestämisen kannattavuudesta. Opinnäytetyöni pohjana on vuoden 2011 kouluterveyskyselyn tulokset.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli saada monipuolisesti tietoa tyttöjen voinnista haastatteleamalla sekä tyttöjä että tyttöjen kanssa tekemisissä olevia kuraattoria ja terveydenhoitajaa. Miten laitilalaiset yläkouluikäiset tytöt voivat kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta? Miten tytöt itse kokevat voivansa ja miten ammatillaiset arvioivat tyttöjen tilannetta? Tarvitaanko Laitilassa tyttötyötä?</p> <p>Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimukseni tulkitsee määrällisin mittarein tuotettua tietoa pienemmän joukon tutkimisella ja käyttää menetelmänä laadulliselle tutkimukselle tyypillistä haastatteluaineistoa.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista selviää, että haastateltavat olivat yksimielisiä tyttöjen voinnista. Kaikki olivat sitä mieltä, että suurin osa laitilalaisista tytöistä voi hyvin. Sosiaaliset suhteet ovat suojaavia tekijöitä, jotka vaikuttavat tyttöjen henkiseen hyvinvointiin. Tytöistä löytyy sekä hiljaisia että räväköitä persoonia. Hiljaisilla on vaikeuksia pitää omia puoliaan, räväköillä tytöillä taas itsesuojeluvaisto on heikentynyt. Kummatkin tarvitsevat sosiaalisesti vahvistavia menetelmiä voimaantumisen rinnalla.</p> <p>Tulosten perusteella tyttötyötä tarvitaan Laitilassa. Tyttötyö on sekä ennaltaehkäisevältä että ongelmiin vastaamisen kannalta tärkeässä roolissa. Voimaneidot -tyttöryhmämalli antaa hyvän menetelmän Laitilassa tehtävälle tyttötyölle.</p> <p>Jatkossa olisi mielenkiintoista lähteä tutkimaan Voimaneidot -tyttöryhmän vaikutusta ryhmässä oleviin tyttöihin. Alku- ja loppuhaastatteluiden sekä havainnoinnin kautta saataisiin tärkeää tietoa tyttöjen kokemuksista ja ryhmän vaikuttavuudesta.</p>	
Asiasanat sosiaalinen vahvistaminen, tyttöys, hyvinvointi, tyttötutkimus, tyttötyö, voimaantuminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Assi Kaitila	Number of Pages 40
Title Survey of How High School Girls Are Doing in Laitila	
Supervisor(s) Sirpa Ali-Melkkilä, Katja Munter	
Subscriber and/or Mentor Parish of Laitila, Pia Penttinen	
Abstract <p>This thesis was ordered by the parish of Laitila. There is diverse youth work activity in the parish of Laitila. The youth workers are advancing the girl work and gender sensitive work. The primary duty of the parish is to be a religious community.</p> <p>This thesis is a survey on how teenage girls, aged 13-16, are doing in Laitila. The results of this survey give us information about the needs of girls and the need for girl work in Laitila and if Voimaneidot –girl group model is the answer to the needs. The main source of my thesis was Finnish school health survey from 2011.</p> <p>The aim of this thesis was to learn more about how girls are doing in their lives and what they think about their own well-being? The data were gathered by interviewing the girls and the school nurse and the trustee who are working with the girls.</p> <p>The research questions were:</p> <ol style="list-style-type: none">1. How are the teenage girls doing in Laitila?2. What do the girls themselves think about their well-being?3. What do school nurse and trustee think about the well-being of the girls?4. Does Laitila need girl work? <p>This thesis was a qualitative research. The study was done using interview as a research method.</p> <p>According to the studies I can state that most of the girls are doing great. But there is a small group of girls who are not doing so great. The social relations are protective factors which provide mental well-being for girls. Some of the girls are quiet and some are bold. Quiet ones struggle for keeping up their own side and the bold ones are struggling because of their lack of self-defense. Both the quiet and the bold ones need empowerment and social strengthening.</p> <p>Based on the findings there is a need for girl work in Laitila. Voimaneidot is a good method for girl work in Laitila because girl work is preventive and has a role in finding the solution to the problems.</p> <p>In the future it would be interesting to do research on Voimaneidot girl group, for example the things girls get from the group and the things it gives for them and whether they feel empowered by the group or whether it enhances their self-esteem.</p>	
Keywords Social strengthening, girlhood, well-being, girl work, girl study, empowerment	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA JA KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1 Sosiaalinen vahvistaminen	7
2.2 Voimaantuminen	8
2.3 Ikäkauden kasvu- ja kehitystehtävät	9
2.4 Nuorten päihteiden käyttö	10
2.5 Energiajuomien vaikutus nuoriin	11
2.6 Mielenterveys	12
2.7 Tyttö tutkimus	13
2.8 Tyttötyö ja sukupuolisensitiivisyys	14
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	15
4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	16
4.1 Tutkimusmenetelmät	17
4.2 Tutkimusjoukon valinta	18
4.3 Aineiston analyysi	19
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	20
5.1 Suurin osa tytöistä voi hyvin	20
5.2 Osalla on asiat huonommin	21
5.3 Rajat ovat rakkautta	23
5.4 Arat ja hiljaiset tytöt	24
5.5 Räväkät tytöt	25
5.6 Päihteiden käyttö	26
5.7 Pienen paikkakunnan kasvualusta	28
5.8 Pulmia terveydessä	29
5.9 Tyttöjen kouluolot	30
6 TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA	31
6.1 Tutkimuksen onnistuminen ja jatkotoimenpiteet	33
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia laitilalaisten yläkouluikäisten tyttöjen tilannetta vuoden 2011 kouluterveyskyselyn pohjalta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa Laitilan seurakunnan nuorisotyölle ja muille nuorisotyötä tekeville tahoille tietoa miten tytöt voivat ja tarvitaanko tyttötyötä.

Opinnäytetyöni aihe syntyi sattumalta keväällä 2012 kuullessani seurakunnan nuorisotyöntekijältä, Pia Penttiseltä, uudesta tyttöryhmämallista nimeltä Voimaneidot. Hän ehdotti, että lähtisin ryhmään hänen ohjaajaparikseen. Olin todella kiinnostunut ja selvitettyäni lehtoreilta, sovimme tekeväni aiheesta myös kehittämisprojektini. Koska tyttöryhmä alkaisi vasta syksyllä 2012, keväällä oli hyvää aikaa aloittaa opinnäytetyön tekeminen. Sovimme opinnäytetöistä vastaavan lehtorin kanssa tekeväni selvityksen tyttöryhmän tarpeellisuudesta ja tutkimuksessani kartoittaisin laitilalaisten tyttöjen tilannetta.

Vuoden 2011 kouluterveyskyselyn tulokset olivat juuri tulleet ja tuloksista nousseet huolenaiheet olivat saaneet keskustelua aikaiseksi niin paikallislehdessä kuin työryhmissä kaupungin eri toimialoilla. Nuorison pahoinvointi oli lisääntynyt huomattavasti edelliseen kyselyvuoteen verrattuna ja jotain olisi siis tehtävä. Tällä opinnäytetyöllä halusin tuottaa tarvittavaa tietoa tyttöjen voinnista. Aihe on lähellä sydäntäni, koska olen itsekin elänyt nuoruuteni samoissa maisemissa.

Tutkimukseni tavoitteina oli selvittää tytöiltä itseltään että tyttöjen kanssa tekemisissä olevilta ammattilaisilta heidän kokemuksiaan tyttöjen voinnista. Miten tyttöjen vointi näkyy vuoden 2011 kouluterveyskyselyn tuloksissa? Miten tytöt itse kokevat voivansa? Miten ammattilaiset näkevät tyttöjen tilanteen ja tarvitaanko Laitilassa tyttötyötä?

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA JA KESKEISET KÄSITTEET

Vuoden 2011 Kouluterveyskyselyn (KTK) tulokset olivat juuri ajankohtaisia aloittaessani opinnäytetyön tekemistä. Olin sopinut osallistuvani Voimaneidot -tyttöryhmän ohjaukseen projektityön johdosta syksyllä 2012, joten valitsimme ohjaavan lehtorin kanssa opinnäytetyöni aiheeksi laitilalaisten tyttöjen tilanteen kartoituksen. Laitilan seurakunnan nuorisotyö lähti innokkaasti opinnäytetyöni tilaajaksi, koska tutkimus tuottaisi heille tarvittavaa tietoa tyttöjen tilanteesta ja voinnista sekä tyttötyön tarpeellisuudesta.

Opinnäytetyöni keskeisimpänä lähteenä ovat kouluterveyskyselyn tulokset vuodelta 2011. Tuloksista nousseet huolenaiheet ovat antaneet opinnäytetyölleni teemoja ja aiheita, joita käsittelen tutkimuksessani. Verrattuna edelliseen kyselyvuoteen, olivat muun muassa seuraavat huolenaiheet kasvaneet: läheiset ystävyyssuhteet vähentyivät, koulutyön määrä koettiin liian suureksi, koulukiusatuksi joutuminen lisääntyi, koettu terveydentila heikkeni, useiden oireiden kokeminen päivittäin lisääntyi, humalajuominen lisääntyi, huumekekokeilut lisääntyivät, keskivaikea tai vaikea masentuneisuus lisääntyi, koulu-uupumus lisääntyi ja vanhemmat tiesivät huonommin lapsensa viikonloppuiltojen viettopaikan. (KTK 2011, 32.) Seuraavissa kappaleissa määrittelen tutkimukseeni keskeisesti liittyviä käsitteitä.

2.1 Sosiaalinen vahvistaminen

Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä liittyy opinnäytetyöhöni vahvasti. Tutkiessani tyttöjä ja heidän nykyistä tilannettaan, pyrin vaikuttamaan Laitilassa tehtävään nuoriso- ja tyttötyöhön konkreettisesti. Haluan tutkimuksellani tuoda esiin mahdollisia epäkohtia ja antaa tarvittavaa tietoa tyttö- ja nuorisotyötä tekeville. Siten he voivat tukea tyttöjä kokonaisvaltaisesti sekä auttaa ongelmassa ja kasvamisessa.

Sosiaalisen vahvistamisen katsotaan olevan enemmän ehkäisevää työtä kuin jälkikäteen korjaavaa. Eri tyyppiset osallisuutta edistävät ja tukevat työ- ja toimintamuodot ovat sosiaalisen vahvistamisen alueella tärkeässä roolissa.

Nuorisolain 2.pykälän kolmannessa momentissa todetaan sosiaalisella vahvistamisella tarkoitettavan ”nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi”. Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa kyseisen lain tulokulmasta varsin kokonaisvaltaista tukemista, jonka tavoitteena on yksilön hyvinvoinnin lisääminen ja sen edistäminen. (Lundbom & Herranen 2011, 6)

Lundbom ja Herranen määrittelevät sosiaalisen vahvistamisen olevan kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista, moniammatillista yksilön ja yhteisön hyvinvoinnin ohjaustyötä sekä vaikuttamisen ja osallisuuden kokemusten ammatillista ohjaustyötä. Ohjaustyön painopisteet ovat ennaltaehkäisevässä työssä. (Lundbom & Herranen 2011, 13.)

2.2 Voimaantuminen

Tutkimuksessani selvitän tyttöjen tilannetta vuoden 2011 kouluterveyskyselyn pohjalta. Voimaantumisen tarve liittyy vahvasti muun muassa sellaisiin tyttöihin, jotka saattavat olla yksinäisiä, arkoja ja kilttejä. Tällaisia tyttöjä pyritään auttamaan muun muassa vahvistamalla heidän itsetuntoaan.

Voimaantuminen (empowerment) on käsitteenä vaikea määriteltävä. Siitonen pohtii, että voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi: voimaa ei voi antaa toiselle. Se on siis henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, jota toinen ihminen ei voi tuottaa tai aiheuttaa. Voimaantuminen on prosessi tai tapahtumasarja, jonka kannalta toimintaympäristön olosuhteet, esim. valinnanvapaus ja turvalliseksi koettu ilmapiiri, voivat olla merkityksellisiä, ja tämän vuoksi voimaantuminen voi olla jossain tietyssä ympäristössä todennäköisempää kuin toisessa. (Siitonen 1999, 93.)

Vaikka voimaantuminen olisi yksilön oma prosessi, voivat muut ihmiset, olosuhteet tai sosiaaliset rakenteet vaikuttaa siihen, jolloin voimaantuminen ei ole yksinsuuntaista (Siitonen 1999, 118). Tarpeeksi hyvä ilmapiiri esim. omassa koululuokassa tai tyttöryhmässä voi edesauttaa voimaantumista.

Voimaantuminen on siten ihmisestä itsestään lähtevä prosessi ja se on yhteydessä ihmisen omaan haluun, omien päämäärien asettamiseen, samoin luot-

tamukseen omiin mahdollisuuksiinsa sekä näkemykseen itsestään ja omasta tehokkuudestaan. Voimaantumisteoriassa ihmistä pidetään aktiivisena, luovana ja vapaana toimijana, joka asettaa jatkuvasti itselleen päämääriä (pyrkimyksiä, toiveita, intentioita, haluja) omassa elämänprosessissaan. (Siitonen 1999, 118.)

Kun nuori on voimaantunut, hän on löytänyt omat voimavaransa. Hän määrää itse itsensä ja on vapaa ulkoisesta pakosta. Kukaan ei ole häntä voimaannuttanut vaan hän on itse tullut voimaantuneeksi. (Siitonen 1999, 93.) On todella tärkeää, että nuori itse asettaa itselleen tulevaisuuden unelmia ja haaveita. Se edesauttaa voimaantumista. (Siitonen 1999, 119.)

2.3 Ikäkauden kasvu- ja kehitystehtävät

Ikäkauden kasvu- ja kehitystehtävien avaaminen on mielestäni tärkeää tässä tutkimuksessa. Kasvu- ja kehitystehtävät vaikuttavat taustalla pienissäkin asioissa, kuten esimerkiksi päihteiden käyttö voi liittyä vanhempien asettamien rajojen protestoimiseen ja omien rajojen kokeiluun. Biologiseen murrosikään voivat vaikuttaa KTK:ssa esille nousseet huolenaiheet, kuten esimerkiksi koetun terveyden tilan heikkeneminen ja useiden oireiden kokeminen päivittäin.

Nuoruus voidaan jakaa kolmeen eri jaksoon, joissa jokaisessa on omat haasteensa ja tehtävänsä. Ensimmäinen on nuoruusiän varhaisvaihe, joka sisältää ihmissuhteiden kriisit. Vaihe käydään läpi 12 - 15 -vuotiaana. Varhaisvaiheeseen kuuluu varsinaisen biologinen murrosikä, protestointi vanhempia ja muita auktoriteetteja kohtaan ja uusien ystävyys-suhteiden luominen ikätovereiden kanssa. Toinen vaihe on nuoruusiän keskivaihe, joka sisältää identiteettikriisin. Vaihe käydään läpi 15 – 18 -vuotiaana. Nuoruusiän keskivaiheessa on samaistumisia ja ihastumisia, minä -kokemuksen selkiinnyttämistä, omien rajojen kokeilua ja syvällisiä ihmissuhteita. Viimeisessä kolmannessa nuoruusiän loppuvaiheessa, joka käydään läpi 18 – 20 -vuotiaana, on ideologinen kriisi. Vaihe pitää sisällään seestymisvaiheen, itsenäisen elämän aloittamisen sekä pohdiskelun kohteena on oma asema maailmassa. (Dunderfelt 2011, 84–85.)

Nuoruuden kehitystehtäviä Havighurstin mukaan on saavuttaa uusi ja kypsempi suhde molempiin sukupuoliin, löytää itselleen maskuliininen tai feminiininen rooli, hyväksyä oma fyysinen ulkonäkönsä ja oppia käyttämään ruumistaan tarkoituksenmukaisesti, saavuttaa tunne-elämässä itsenäisyys vanhempiin ja muihin aikuisiin nähden sekä valmistautua avioliittoon ja perhe-elämään, ottaa vastuuta taloudellisista seikoista, kehittää maailmankatsomus, arvomaailma ja moraali, joiden mukaan voi ohjata elämäänsä, pyrkiä ja päästä sosiaalisesti vastuulliseen käyttäytymiseen. (Dunderfelt 2011, 85.)

Havighurstin luettelemia nuoruuden kehitystehtäviä on paljon. Se on pitkä ja monimutkainen prosessi nuoren suoritettavaksi. Suoriutuakseen näistä tehtävistä nuori tarvitsee ympärilleen tukea antavia aikuisia ja suosiollisen ilmapiirin.

2.4 Nuorten päihteiden käyttö

Tutkimuksen kannalta on olennaista määritellä nuorten päihteiden käyttöä. KTK:ssa nousseissa huolenaiheissa mainittiin tyttöjen lisääntyneet humalajuominen ja huumekeilut.

Ahlströmin ja Karvosen mukaan nuorten raittius on lisääntynyt ja humalajuominen vähentynyt viimeisten kymmenen vuoden aikana. Aikaisempaan verrattuna olutta, viiniä ja väkeviä juomia kokeillaan vasta vanhempana. Näitä muutoksia ei pysty paikallistamaan yhteen tai useampaan nuorten osaryhmään, vaan muutosta on tapahtunut koko nuorisossa ympäri maan (Ahlström & Karvonen 2010, 138). Toisaalta on mietitty polarisaatiohypoteesia, jonka mukaan aiempaa suurempi osa nuorista pidättyisi alkoholista joko kokonaan tai rajaa sen käytön harvoin kerran. Kun taas osalla nuorista kulutus saattaisi jopa kasvaa tai muuttua entistä riskialttiimmaksi (Ahlström & Karvonen 2010, 129). Vaikka suomalaisten nuorten humalajuominen on vähentynyt, Suomi on silti eurooppalaisessa tutkimuksessa kärkimaiden joukossa (Ahlström & Karvonen 2010, 132).

Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995–2007 -raportissa on koottu Suomea koskevat tulokset nuorten juomis-, tupakoimis- ja huumeiden käyttötavoista. Raporttiin kerättyjen tulosten mukaan nuorten raittius on kasvanut vuodesta 1999. (Metso, Ahlström, Huhtanen, Leppänen & Pietilä 2009, 3) Nuorten tupakointi on vähentynyt

2000-luvulle tultaessa. Pojilla tupakointi lähti laskuun aiemmin kuin tytöillä. Pojilla vuodesta 1999 tupakointi on ollut laskemaan päin, tytöillä vasta vuoden 2003 jälkeen. (Metso ym. 2009, 15.)

Laittomista huumeista suosituin Suomessa on kannabis. Sen käyttö yleistyi 1990-luvulla, mutta nuorten, 15–24 -vuotiaiden, kannabiksen käyttö vähentyi 2000-luvun taitteessa. Kannabiksen ja alkoholin samanaikainen käyttö on melko yleistä nuorten keskuudessa. Tuloksista oli yhdistettävissä, että kannabiksen ensimmäiset kokeilukerrat tapahtuvat useimmiten alkoholin vaikutuksen alaisena. (Metso ym. 2009, 22.) Muiden laittomien huumeiden kuin kannabiksen käyttö on 15–16-vuotiaiden keskuudessa harvinaista. Hyvin harva tutkimukseen vastanneista nuorista ilmoittaa kokeilleensa muita laittomia huumeita. Nuorista, jotka ilmoittavat kokeilleensa huumeita, saattavat liioitella tai ovat vastanneet pilailleen. Yleensä ensimmäisenä kokeillaan kannabista, joka saattaa myöhemmässä vaiheessa jatkua muiden laittomien huumeiden kokeilulla. Ne kokeilut tapahtuvat kuitenkin vanhempina kuin 15–16 -vuotiaina. (Metso ym. 2009, 22.)

2.5 Energiajuomien vaikutus nuoriin

Nuorten oireiluun liittyvät vahvasti myös energiajuomat. Nuorten energiajuomien käyttöä tutkineessa Nuorten terveystapatutkimuksessa selvisi, että päivittäisten oireiden, kuten univaikeuksien, päänsäryn, väsymyksen ja kiukunpuuskien, olevan vahvasti yhteydessä energiajuomien käyttöön. Vastanneista nuorista pojat käyttävät energiajuomia enemmän. Erityisesti univaikeudet, päivittäinen väsymys ja heikotus sekä ärtyneisyys olivat selkeimpiä oireita. Tytöillä oireita oli selvästi enemmän kuin pojilla. Esimerkiksi päivittäisiä univaikeuksia on energiajuomia usein käyttävistä pojista 11 %:lla ja tytöistä 30 %:lla ja energiajuomia usein käyttävistä pojista 10 % kertoo olevansa ärtynyt lähes päivittäin ja tytöistä 27 %. (Tampereen yliopiston tiedote 2012.)

Kofeiini ei sovellu nuorille, koska elimistö ei ole tottunut siihen ja varsinkin suurina annoksina nautittuna se aiheuttaa juuri edellä mainittuja vaikutuksia. Lapsilla ja nuorilla saantisuositus Elintarvikevirasto Eviran mukaan on alle 50 mg kofeiinia päivässä.

Tämä tarkoittaa käytännössä noin yhtä desilitraa suodatinkahvia, puolta litraa kola-juomaa tai puolta tölkkiä energiajuomaa päivässä. Lasten ja nuorten energiajuomien käyttö on viime aikoina aiheuttanut paljon keskustelua. Koska energiajuomilla on paljon terveyshaittoja ja ne voivat toimia porttina humalahakuiseen käyttäytymiseen. Energiajuomat yhdistettynä alkoholiin aiheuttavat erityisesti nuorilla terveysriskin. (THL 2013.)

Yle uutisoi vuonna 2012, että nuoret juovat energiajuomia päihtymistarkoituksessa. Energiajuomista haetaan ”pärinä”-tilaa juomalla mahdollisimman paljon ja suuria annoksia. Siinä tilassa ihmisestä tulee yliaktiivinen. Nuoret eivät välttämättä osaa edes perustella omaa energiajuoman käyttöä. Uutisessa haastatellun ehkäisevän päihde-työntekijän sanoin nuoret ostavat energiajuomia koska se on limsaa halvempaa. Halvin energiajuomatölkki maksaa puolet limsatölkin hinnasta. (Niinistö 2012.)

2.6 Mielen terveys

Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan mielen terveys on hyvinvoinnin tila, jossa yksilö ymmärtää omat kykynsä, pystyy toimimaan elämän normaaleissa stressitilanteissa ja työskentelemään tuottavasti tai tuloksellisesti, ja kykenee toimimaan yhteisön jäsenenä. Erik H. Eriksonin mukaan mieleltään terveen ihmisen käsitys itsestään on todenmukainen, ja hänen minäkuvansa ehjä. (Kinnunen 2011, 20.) Ihmisen mielen terveyshäiriöt ilmenevät erilaisina ja eriasteisina oireina, esimerkiksi masennuksena, ahdistuneisuutena, pakkoneuroottisina oireina, erilaisina pelkoina, psykosomaattisina oireina tai psykoottisuutena. Oireet voivat lisääntyä nuoruudessa ja mielen terveyden häiriöitä onkin todettu kaksi kertaa enemmän nuorilla kuin lapsilla. (Kinnunen 2011, 31.)

Mielen terveysoireiden lisääntymisestä viime vuosina ei ole selkeää näyttöä ja on vaikea osoittaa ovatko ongelmat lisääntyneet vai tunnistetaanko ne aikaisempaa herkemmin. Kuitenkin osa tutkimuksista viittaa siihen, että nuorten mielen terveysoireilu olisi lisääntynyt. (Kinnunen 2011, 32.)

Helsingin sanomien mukaan jopa alle 15 -vuotiaista lapsista 1500 sai viime vuonna masennuslääkkeitä. Viidessä vuodessa masennuslääkkeiden saajien määrä kasvoi viidenneksen. (Savolainen 2013.) Osa uutiseen haastatelluista asiantuntijoista pohti muun muassa, että oireet tunnistetaan paremmin, hoitoon hakeudutaan entistä aikaisemmin, ja että yhteiskunnan medikalisaatio on aiheuttanut sen, että lääkkeillä hoidetaan normaaliin elämäntilanteeseen kuuluvia tilanteita. (Savolainen 2013.)

2.7 Tyttötutkimus

Koska tutkimukseni aiheena ovat tytöt, on olennaista avata tyttötutkimusta käsitteenä. Vaikka eletään jo 2010-lukua, tyttötutkimus on vieläkin lapsen kengissä verrattuna poikatutkimukseen. Tyttötutkimus on yleistynyt vasta 1980-luvun lopulla, jolloin ensimmäiset tyttöihin keskittyvät opinnäytetyöt valmistuivat. Tyttötutkimuksessa keskitytään eri-ikäisten tyttöjen tutkimukseen hyödyntäen naistutkimuksessa käytettyjä teorioita ja metodisia pohdintoja. (Ojanen 2011, 10.)

Tyttötutkimuksen kysymyksenasettelut muistuttavat usein naistutkimukselle tyypillisiä tapoja tarkastella kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä. Mitkä ehdot ja normit määrittävät tyttöyden rakentumista, ja entä miten tytöt itse ja toisaalta tyttöyden kulttuuriset representaatiot niitä muodostavat? Millaista on olla tyttö koulussa tai vapaa-ajalla? Millaisia kulttuurisia tiloja tytöillä on ja mitä merkityksiä tytöt niille antavat? Miten tyttö kulttuurisena kategoriana ja tytöt toimijoina sijoittuvat yhteiskunnalliseen sukupuolijärjestykseen? (Ojanen 2011, 10–11.)

Koska tyttönä oleminen ja tyttöyden rakentuminen ovat olleet merkittäviä tutkimukselta varjoon jääneitä alueita, on tyttötutkimus pyrkinyt nostamaan näitä tutkimuksen keskipisteeseen. Tyttöjen kulttuureissa ja tyttöihin liitetyissä käsityksissä heijastetaan, tuotetaan, kyseenalaistetaan ja muokataan yhteiskunnallista sukupuolijärjестystä, ja myös muita yksilöiden elämää ohjaavia sosiaalisia kategorioita. (Ojanen 2011, 11.)

Tyttötutkimuksessa keskitytään sukupuolen lisäksi myös iän tutkimukseen. Ikä on merkittävä tekijä määriteltäessä tytön sosiaalista paikkaa tai sukupuolen rakentumista. Tutkittavaa kohdetta ei rajata iän perusteella vaan tytöiksi voidaan nimetä myös niitä, jotka joissain tutkimuksissa luokiteltaisiin jo nuoriksi naisiksi. (Ojanen 2011, 11.) Tyttötutkimuksessa tyttöyttä ei tutkita ainoastaan kasvun ja kehityksen kannalta vaan

tyttöjen kulttuurisista käytännöistä ja tyttöyteen liitettävistä merkityksistä ollaan kiinnostuneita sellaisenaan. Tyttö tutkimus lisää ymmärrystä muun muassa yhteiskunnallisista ja kulttuurisista ilmiöistä laajemminkin. (Ojanen 2011, 11.)

2.8 Tyttötyö ja sukupuolisensitiivisyys

Tyttötyö on tavallista nuorisotyötä, jossa huomioidaan kasvatustehtävä ja sukupuolen yhteiskunnallinen merkitys. Se on erityisesti tytöille suunnattua, heille sovellettua, heidän tarpeensa ja kehityksensä ominaispiirteet huomioivaa toimintaa. Tyttötyötä tehdään vapaa-aikana tai koulussa, missä tyttöjen erityiskysymykset nousevat esiin ja vaativat pohdintaa ja puuttumista. (Nitovuori 2001, 9.)

Koska kautta aikojen nuorisotyö on suosinut vain poikia, tyttötyölle on tarvetta. Toiseen maailmansotaan asti nuorisotyöllä on tarkoitettu poikien kanssa tehtävää työtä, jonka tarkoituksena on ollut taltuttaa vilkkaat ja häiriökäyttäytyvät pojat. Edelleen ympäri maan nuorisotiloilla kävijäkunta on poikavoittoista eikä siihen ole koettu tarvittavan muutosta. (Nitovuori 2001, 9.)

Tyttötyön nousu johtuukin siitä, että aikamme yksinkertaisesti vaatii totuttujen nuorisotyön ja -kasvatuksen keinojen rinnalle uusia. – onko niin, että tyttöjen täytyy olla ongelmallisia, että heidät huomattaisiin? Olennaisinta on huomata, että tyttöys ei ole sitä, mitä muutama vuosikymmen sitten; työnkin on siis kehityttävä. (Nitovuori 2001, 11.)

Tyttöryhmissä tarkoitukset vaihtelevat, mutta yhteneväisyyksiä ovat kuitenkin tyttöjen oman identiteetin vahvistaminen, itsetunnon tukeminen, vaikuttamiskyvyn tukeminen, keskustelumahdollisuuden antaminen ja kannanoton mahdollistaminen. (Nitovuori 2001, 61.)

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan tietynlaista herkkyyttä, joka huomioi sukupuolen erilaiset vaikutukset nuorten kasvamisessa. Sukupuolisensitiivisessä työtöteessä puretaan, avataan ja laajennetaan sukupuolirooleja ja sukupuolittuneita käyttäytymismalleja. (Suomen Setlementtiliitto 2013.) Sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä otetaan huomioon kasvatustehtävä ja sukupuolen yhteiskunnallinen merkitys. Sen

avulla voidaan vähentää sukupuoliroolien aiheuttamaa jännitettä, tarkastella sukupuoleen liittyviä viestejä, antaa samaa sukupuolta olevan turvallisen aikuisen tukea ja roolimallia, antaa ryhmän tukea ja parantaa työn laatua. (Anttonen 2007, 18.)

Sukupuolisensitiivisessä tyttötyössä tyttöjä tuetaan pohtimaan ja löytämään oma naiseutensa erilaisten mallien ja vaihtoehtojen joukosta. Naiseus on moniulotteista ja saattaa olla myös ristiriitaista. Ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa naiseutta, se on moniulotteista ja välillä ristiriitaistakin. Sukupuolisuuden ja oman sukupuoli-identiteetin pohtimisessa lapsi ja nuori tarvitsee tukea ja tilaa. (Suomen Setlementtiliitto 2013.) Sukupuolisensitiivisessä tyttötyössä korostetaan ennen kaikkea sitä, että tyttöjen kasvun kipukohdat ovat pitkälti sukupuolisidonnaisia. Sukupuolisensitiivisessä tyttötyössä naiseus nostetaan esiin myönteisenä voimavarana ja huomioidaan tyttöjen väliset erot ja moninaiset tavat olla tyttö. (Suomen Setlementtiliitto 2013.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

Opinnäytetyöni ajatus lähti siitä, kun Laitilan seurakunnan nuorisotyönohjaaja Pia Penttinen kertoi uudehkosta tyttöryhmämallista, Voimaneidoista, keväällä 2012. Tyttöryhmämalli on suunnattu aggressiivisille ja kilteille tytöille. Voimaneidot -ryhmässä tytöt voivat saada tukea ja neuvoa omien voimiensa ja tunteidensa tunnistamiseen ja haltuunottoon turvallisilta aikuisilta. Koska tarkoituksena oli aloittaa ensimmäinen Voimaneidot -ryhmä syksyllä 2012, halusimme kartoittaa ryhmämallin tarvetta Laitilassa. Miten yläkouluikäiset tytöt voivat ja mikä on heidän tilanteessa nykyään?

Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa erityisesti Laitilan seurakunnalle ja kaupungille, mutta myös muille tahoille, tietoa yläkouluikäisten tyttöjen tilanteesta. Tutkimuksen antaman tiedon avulla tytöille voidaan järjestää tarvittavaa toimintaa. Laitilassa on hyvin vähän tyttötyötä ja nykyisin yhä enemmän aletaan puhua sukupuolisensitiivinen työtteen puolesta. Tasa-arvo on myös tärkeässä roolissa, mutta sekä tyttöjen että poikien on hyvä viettää aikaa oman sukupuolen seurassa saadakseen tarvittavaa tietoa ja tukea ongelmiinsa. Nuoret tarvitsevat tukea omaksi itsekseen kasvamisessa ja siihen sukupuolisensitiivinen työote antaa hyvän mahdollisuuden.

Alueelle kohdistuneet kouluterveyskyselyn tulokset ilmestyivät samoihin aikoihin aloittaessani opinnäytetyön tekemistä. Kouluterveyskyselyn tulokset antoivat hyvän pohjan opinnäytetyötäni varten tehtävälle kartoitukselle ja kysymystenasettelulle. Kouluterveyskyselyn tuloksissa oli noussut paljon huolenaiheita alueen aikaisempiin tuloksiin nähden ja näihin huolenaiheisiin tarttumalla lähdin tekemään haastatteluja. Haastattelukysymyksissä nostin esille muun muassa tyttöjen päihteiden käytön kasvamisen, läheisten ystävien vähentymisen, masentuneisuuden lisääntymisen, terveydentilan heikentymisen ja päivittäin koettujen oireiden lisääntymisen.

Opinnäytetyön tutkimusongelma ja -kysymykset

Opinnäytetyöni tutkimusongelmana on selvittää Laitilalaisten tyttöjen tilannetta kouluterveyskyselyn valossa. Tutkimuksessani etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Miltä laitilalaisten yläkouluikäisten tyttöjen tilanne näyttää kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta?

Miten tytöt itse kokevat tilanteensa ja siinä mahdollisesti tapahtuneet muutokset?

Miten tyttöjen arjessa ammattilaiset arvioivat terveyskyselyn pohjalta koottuja väittämiä?

Onko Laitilassa tarvetta tyttötyölle?

4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada syventävää tietoa tyttöjen voinnista ja päästä kouluterveyskyselyn vastausten taakse. Koska kouluterveyskyselyyn vastanneet oppilaat käyvät samaa yläkoulua ja vastaajaryhmä ei ole kovin suuri, päätimme valikoida pienemmän haastateltavien joukon.

4.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää yläasteikäisten tyttöjen nykyistä tilannetta ja vointia.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus tarkastelee kehittyviä prosesseja, joita se kuvailee. Kvalitatiivinen tutkimus etsii säännönmukaisuuksia ja monimuotoisuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 25–26). Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen katsottiin joskus olevan hyvinkin erilaisia, mutta nykyään erot ovat kaventuneet. Ajatellaan, että tutkimussuuntauksia voisi jopa yhdistää keskenään (Hirsjärvi & Hurme 2000, 26). Laadullisen tutkimuksen peruspiirteitä olivat aikaisemmin ainakin seuraavat. Tutkimus etenee yksityisestä yleiseen, se on kiinnostunut useasta yhtäaikaisesta tekijästä, jotka vaikuttavat lopputulokseen, sen asetelma on muuttuva siinä, että sen luokat muotoutuvat tutkimuksen kuluessa, se on kontekstisidonnaista; siinä teorioita ja säännönmukaisuuksia (patterns) kehitellään suuremman ymmärtämisen toivossa, ja tarkkuus ja luotettavuus saavutetaan verifioimalla. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 25.) Verifioiminen tarkoittaa jonkin asian todentamista aidoksi tai asian vahvistamista oikeaksi.

Metsämuurosen mukaan tapaustutkimus (case study) voidaan määritellä empiiriseksi tutkimukseksi, joka monipuolisia ja monilla tavoilla hankittuja tietoja käyttäen tutkii nykyistä tapahtumaa tai toimivaa ihmistä tietyssä ympäristössä (Metsämuuronen 2003, 169).

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä. Kvalitatiivista tutkimusta on vaikea määritellä, koska sillä ei ole teoriaa eikä paradigmaa, joka olisi vain sen omaa. Kvalitatiivisella tutkimuksella ei myöskään ole täysin omia metodeja. (Metsämuuronen 2003, 162)

Yksi opinnäytetyöni keskeisimmistä tutkimusmenetelmistä on haastattelu. Haastattelumenetelmistä käytin teemahaastattelua, joka on puolistrukturoitu. Puolistrukturoitu tarkoittaa, että vaikka kysymykset ovat kaikille samat, haastateltavat voivat vastata omin sanoin. Teemahaastattelun (the focused interview), eli kohdennetun haastatte-

lun pääpiirteitä ovat ainakin seuraavat; haastateltavan tiedetään kokeneen tietyn tilanteen ja haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

4.2 Tutkimusjoukon valinta

Koska tutkimukseni liittyi vahvasti koulumaailmaan, halusin haastatella sekä tyttöjä että tyttöjen lähellä työskenteleviä aikuisia. Päädyin valitsemaan koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajat haastateltaviksi, koska he elävät enemmän nuorten henkilökohtaisessa maailmassa kuin opettajat. Halusin myös tietää tyttöjen omaa mielipidettä hyvinvoinnistaan ja mitä he ajattelevat KTK:n tuloksista. Valitsin haastateltaviksi kuusi tyttöä. Valitsin tytöt sen mukaan, että he olivat aktiivisia toimijoita opinnäytetyöhön liittyvässä ikäluokassa. Tytöt olivat joko innostajia tai tukioppilaita. Valinnan perusteena oli ajatus, että heillä olisi parempi käsitys ympäristön tapahtumista, kun ovat aktiivisemmin tekemisissä eri ikäluokkiin kuuluvien tyttöjen kanssa. 9. ja 8. luokan tukioppilaat ovat muun muassa 7.luokan ryhmätyksissä ja vetävät luokille Tukari -tunteja. Innostajat ovat mukana kasiluokkalaisten rippikouluissa pienryhmän ohjaajina.

Tukioppilas on tavallinen, vapaaehtoinen oppilas, joka haluaa toimia kouluyhteisönsä hyväksi ja auttaa muita oppilaita. He käyvät koulutuksen tehtäväänsä ja tukioppilastoiminta perustuu kokonaisuudessaan vertaistukeen. (Tukioppilastoiminta 2013.) Innostajat ovat rippikoulun käyneitä, innostajakoulutuksen suorittaneita nuoria, jotka haluavat osallistua rippikoulujen pienryhmäohjaajiksi. Innostajaksi voi ilmoittautua kaikki halukkaat, mutta vain innostajakoulutuksen suorittanut nuori voi olla innostaja.

Haastattelut toteutettiin keväällä 2012. Haastatteluja oli yhteensä seitsemän, joista viisi oli tyttöjen haastatteluja ja loput kaksi kuraattorin ja terveydenhoitajan haastatteluja. Alun perin tarkoitus oli haastatella kahta terveydenhoitajaa, mutta valitettavasti toinen ei henkilökohtaisista syistä päässytkään paikalle sovittuna aikana. Emme onnistuneet sopimaan uutta aikaa, muun muassa omien kesätyökiireiden ja terveydenhoitajan kesäloman vuoksi. Sain häneltä sähköpostilla vastauksia, mutta luovuin niiden käyttämisestä. Koin vastausten vääristävän lopputuloksia, sillä sähköpostilla

saadut vastaukset eivät olleet sama asia kuin haastattelu olisi ollut. Neljä tytöstä haastattelin yksinään ja yhden haastattelun tein parihaastatteluna. Ajattelin parihaastattelun rohkaisevan tyttöjä puhumaan enemmän ja tukevan kumpaakin tyttöä kertomaan oman asiansa. Toivoin sen tuovan tytöille lisää ajatuksista mieleen kuullessaan toisen kertovan ajatuksiaan.

Koska tytöt olivat alaikäisiä, pyysin heidän vanhemmiltaan suostumuksen haastatteluihin osallistumisesta. Annoin tytöille kirjeen, jossa kerroin opinnoistani ja tekemästäni opinnäytetyöstä. Kirjeen lopussa oli kohta suostumuksesta haastatteluun. Sain suostumuksen kaikilta haastatteluihin valituilta tytöiltä. Kirje on opinnäytetyöni liitteenä. (Liite 1)

4.3 Aineiston analyysi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysia voidaan tehdä pitkin matkaa. Varsinkin, kun tutkimusmenetelminä käytetään haastatteluja ja havainnointia. Kvalitatiivisen analyysin kulkua voidaan havainnollistaa parhaiten spiraalilla. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2003, 208–209.)

Aloitin aineiston analyysin litteroimalla eli kirjoittamalla haastattelut puhtaaksi. Haastatteluja oli yhteensä seitsemän, joista kaksi oli terveydenhoitajan ja koulukuraattorin ja loput viisi tyttöjen haastatteluja. Tein osittain valikoitua litterointia eli kirjoitin puhtaaksi vain niitä osia, jotka olivat oleellisia tutkimuksen raportoinnissa (Metsämuuronen 2003, 196). Ensin kirjoitin kaikki haastattelut auki, jonka jälkeen aloin puhdistamaan tekstiä. Poistin kaikki turhat sanat ja kiertelyt lauseista (totanoiniin, eli, niin, että jne.) ja selvensin lauserakenteita siten, että tiesin mistä haastateltava puhuvat. Litteroinnin jälkeen etsin haastatteluista yhteneväisyyksiä eli teemoja. Teemoittelin etsimällä aineistosta samoja toistuvia asioita, jonka jälkeen tarkastelin yhteyksiä. Yhteyksien tarkastelu tarkoittaa aineistosta nousevien seikkojen tarkastelua suhteessa toisiinsa. Seuraavaksi tyypittelin eli ryhmittelin aineistoa tiettyjen yhteisten piirteiden perusteella. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173–174.) Näiden vaiheiden jälkeen siirryin tulkintavaiheeseen, jossa pohdin analyysin tuloksia ja tein niistä johtopäätöksiä (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2003, 211).

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutustuessani vuoden 2011 kouluterveyskyselyn tuloksiin ja siitä tehtyyn raporttiin, löysin useita aiheita haastattelukysymyksiini. Päihteiden käytön kasvu, masentuneisuuden lisääntyminen, kouluolojen kokeminen raskaammaksi, perhesuhteiden huononeminen ja terveystottumukset nousivat kouluterveyskyselyn tuloksissa vahvasti esiin. Teemoiksi voidaan luetella tyttöjen henkinen vointi, fyysinen vointi eli terveys, kouluolot, päihteiden käyttö, tyttöjen vapaa-aika ja kotiolot.

Kouluterveyskyselyn tuloksista nousi aiempaa enemmän huolenaiheita verrattuna edellisen kyselyvuoden tuloksiin. Muun muassa vanhempien tietous lastensa viikonloppumenoista väheni, läheiset ystävyys-suhteet vähenivät, koulun työilmapiiri ja fyysiset työolot huononivat, koulukiusatuksi joutuminen lisääntyi, koulu-uupumus ja päivittäin koettu väsymys lisääntyivät, keskivaikea tai vaikea masentuneisuus lisääntyi, humalajuominen ja huumekekokeilut lisääntyivät ja lista sen kuin jatkuu. Tuntuu hurjalta lukea näitä asioita. Kouluterveyskyselyn pohjalta laitilalaiset nuoret voivat nykyään huonommin, mutta haastatteluaineistosta tämä ei noussut vahvasti esiin.

5.1 Suurin osa tytöistä voi hyvin

Haastattelussa ensimmäisenä kysymyksenä selvitin tyttöjen vointia. Kouluterveyskyselyssä huolenaiheeksi oli noussut muun muassa masentuneisuuden lisääntyminen, päihteiden käytön kasvaminen, läheisten ystävyys-suhteiden vähentyminen ja terveydentilan heikentyminen.

”- keskimäärin tytöt voivat aika hyvin tai normaalisti, sanotaan näin” (terveydenhoitaja)

”Pääsääntöisesti varmaan voivat hyvin, onneksi.”(kuraattori)

”se nyt vähän riippuu – sitä näkee niin monelta kantilta.” (tyttö nro 3)

Haastatellun tyttö nro 3:n mukaan suurin osa joukkueurheilussa mukana olevista tytöistä on vastuullisempia ja pitävät itsestään parempaa huolta. Heille säännöt ja ter-

veellinen elämäntapa on selviö. Osa voi kuitenkin kapinoida sääntöjä ja terveellisiä elämäntapoja vastaan.

”Kyllä mun mielestä ihan hyvin ja ainakin meidän yläasteella - ”(tyttö nro 1)

”Minun mielestä suurin osa voi hyvin, mutta sitten on aina näitä poikkeustapauksia.”(tyttö nro 2)

”Sillai ihan hyvin. – Lähdetään helposti kaikkeen sellaseen tyhmään mukaan, mutta suhteellisen hyvin kuitenkin.” (tyttö nro 4)

Kaikkien haastateltavien mukaan suurin osa tytöistä voi hyvin. Heillä on asiat hallinnassa ja vaikeista hetkistä selviää kavereiden avulla, hyvällä itsetunnolla ja terveellä järjellä.

5.2 Osalla on asiat huonommin

Joukkoon mahtuu myös niitä tyttöjä, joilla asiat ovat huonommin. Mielialat voivat aialhdella enemmän, kavereita ei ole tai ainakaan niitä tärkeimpiä, joihin luottaa ja päihteet ovat vahvemmin esillä. Kysyin haastateltavilta tyttöjen mielenterveydestä, masentuneisuudesta. Kouluterveyskyselyn mukaan keskivaikea ja vaikea masentuneisuus olisi lisääntynyt. Tyttöillä se oli vielä yleisempää kuin pojilla. Kouluterveyskyselyn tuloksissa 27 % tytöistä kokee keskivaikeaa tai vaikeaa masentuneisuutta. Kyselyssä sitä mitataan 12 kysymyksellä Raitasalon mielialakyselystä, joka perustuu Beckin depressio-mittariin. (KTK 2011, 17.)

”- kyllähän aina on huonoja päiviä ja jotkut on sellasia. Ihmiset ovat niin erilaisia -.” (tyttö nro 1)

”- minulla on kaveripiirissä pari. (tyttöjä, jotka ovat allapäin) Siihen voi vaikuttaa perheasiat, ympäristön paineet tai tällaiset.” (tyttö nro 2)

Tyttö nro 2:n mukaan vanhempien ero on yksi monista syistä, joka voi sekoittaa pakkaa. Hän pohtii myös, että monilla murrosikäkin on todella vaikea, tulee kapinallisuutta ja rajojen vastaan taistelua.

Koulukuraattori puhuu masennuksesta mielen alavireisyytenä. Hänen mielestään nuoruuteen liittyy mielen ailahtelut, mutta missä määrin se on mielen ailahtelua ja missä alavireyttä. Hän pohtii myös sitä, että nykyään puhutaan masennuksesta paljon ja hän ajattelee sen saaneen muoti-ilmiön. Puheessa sanotaan, että ”mä olen ihan masentunut!”. Onko se noussut muoti-ilmiöksi kaikkien ihmisten keskuudessa? Miten nuoret käsittävät masennuksen? Ajattelevatko nuoret olevansa masentuneita, kun hetkellisesti mieli on aivan maassa? Toisaalta kuraattori ajattelee, että masentuneisuus voi olla lisääntynyt ihan oikeasti.

”Joissain tilanteissa voi käydä niinkin, että nuoren masennusta ei välttämättä osata diagnosoida. Ajatellaan, että se on sitä nuoruuden tuomaa ailahtelua. – On se sillä tavalla surullista, kun niin paljon on(kuitenkin jollain tasolla) sitä huonovointisuutta. Mietin sitä, että nämä kulkee jotenkin käsi kädessä. Minä en välttämättä osaa erottaa kumpi on ollut ensin, että onko sitä alavireisyyttä, onko kiusattu, mistä ne kaikki on, mutta sellaista pahaa oloa.” (kuraattori)

Nuorten hyvinvointiin ja jaksamiseen vaikuttavat keskeisesti kokemus elämönhallinnasta, omien voimien ja kykyjen riittävydestä sekä sosiaalisesta tuesta. Nuoren omilla voimavaroilla tarkoitetaan hänen persoonallisuuttaan, itsetuntemustaan, elämäntilannettaan, perhe- ja ystävyys-suhteitaan, terveydentilaansa sekä terveyteen vaikuttavia käyttäytymistottumuksia.(KTK 2011, 34.) Nuoren kokemuksiin omasta elämönhallinnasta ja omista voimavaroista vaikuttavat vahvasti perheen hyvinvointi, johon taloudellinen toimeentulo taas vaikuttaa.(KTK 2011, 36.) Lamalla voi lasten elämään olla merkittäviä seurauksia varsinkin perheen ilmapiiriin ja vanhempien jaksamisen suhteen. Talousvaikeuksien aiheuttamat mielenterveys- ja parisuhdeongelmat heijastuvat vanhemmuuteen ja sitä kautta vaikuttavat lasten mielenterveyteen. (KTK 2011, 37.)

”Sellaiset positiiviset sosiaaliset suhteet ja sen tyyppiset jutut, niin ne ovat niitä suojaavia tekijöitä.” (kuraattori)

Haastatteluissa nousi esiin myös mahdollisuus, että osa on kokenut kyselyyn vastaamishetkellä olevansa masentunut tai yksinäinen, joka on vaikuttanut vastaukseen. Seuraavassa hetkessä taas kaikki on hyvin. Tämä viittaa juuri siihen murrosiässä tapahtuvaan mielen ailahteluun, jonka kuraattori nosti esiin haastattelussa.

5.3 Rajat ovat rakkautta

Nuoren kehitykselle merkittävän vaikutuksen antaa kasvatusilmasto. Kasvatusilmastolla tarkoitetaan sitä kokonaisuutta, joka muodostuu perheen ihmissuhteista ja kasvatusmetodeista. Autoritaarisessa kasvatuksessa vanhemmat tekevät rajoitteita, antavat moitteita sekä antavat aineellisia palkkioita. Vanhemmat asettavat rajat ja säännöt eikä nuoren mielipiteitä oteta huomioon. Kurinpitomenetelminä voivat olla ruumiillinen rankaisu, kivun tuottaminen tai pelottelu. Tästä vastakohtana on välinpitämätön kasvatusta. Nuori on se, joka määrää ja pompottaa vanhempiaan. Se, että nuori päättää omista menoistaan, saattaa aiheuttaa nuorella turvattomuuden tunnetta ja epäsosiaalisuutta. Ohjaavassa kasvatuksessa perheenjäsenten välillä on vuorovaikutusta. Päätöksenteossa, säännöissä ja rajoituksissa otetaan huomioon nuoren mielipide ja asioista keskustellaan. Kiellot ja säännöt ovat johdonmukaisia. (Aaltonen & Ojanen & Vihunen & Vilén 2007, 202) Ohjaava kasvatusta olisi ihanteellisin kasvatusmetodeista. Valitettavan usein tämä ei kuitenkaan toteudu.

”Kaikilla ei välttämättä ole sellaisia vanhempia(jotka asettaisivat rajoja), tai sitten jos on liian tiukat rajat” (tyttö nro 5)

Nykyään puhutaan paljon myös vanhempien rooleista ja vanhemmuudesta. Sanotaan, että aikuisilla on vanhemmuus hukassa. Varsinkin murrosiässä nuoret kaipaavat rakkautta ja rajoja. Joka suunnalta tulee vastoinkäymisiä ja pitäisi osata olla ja tietää mitä haluaa. Kun kotona asiat eivät ole kunnossa, nuori alkaa oireilla. Jos huomiota ei saa positiivisella tavalla, sitä haetaan negatiivisesti.

”Se on paljon vanhemmista kiinni, että ketä antaa enemmän rajoja tai vähemmän rajoja ja yleensäkin. Niin, että se on paljon vanhemmista kiinni.” (tyttö nro 3)

5.4 Arat ja hiljaiset tytöt

”Sitten on osa tyttöjä, jotka ovat jonkinlaisen voimaannuttamisen tarpeessa ja ovat semmoiset arat ja hiljaiset tytöt, joilla ulospäin tulee joku semmoinen tunne että ne joutuvat helposti kiusatuiksi” (terveydenhoitaja)

Terveydenhoitaja pohtii, että tällaisilla aroilla ja hiljaisilla tytöillä ei ole tarvittavia voimavaroja puolustautuakseen ja sen vuoksi he joutuvat helpoiten kiusatuiksi. Pitkällä aikavälillä tähän ryhmään kuuluvilla tytöillä on suuri riski syrjäytyä, kun itsetunto on tallattu maahan. Usein arat ja hiljaiset jäävät vaille aikuisten tukea ja huomiota, koska he eivät näy eivätkä kuulu samalla tavoin, kuin tytöt, jotka oireilevat äänekkäästi ulospäin.

Aroille ja hiljaisille tytöille olisi tarpeellista saada voimaantumisen kokemuksia ja tähän hyviä menetelmiä ovat sukupuolisensitiivinen tyttötyö. Tyttötyön hyvänä metodina voidaan pitää Voimaneidot –tyttöryhmää. Ryhmässä tuetaan mm. hiljaisia ja syrjäänvetäytyviä tyttöjä, jotka kamppailevat oman tahdon ja miellyttämisen välillä. (Lankinen 2011, 9.) Usein tällaisilla aroilla ja hiljaisilla tytöillä voi kipukohtana olla kokemus siitä, että aina pitäisi olla kiltti ja välttää konflikteja. Tällaiset mallit kulkevat usein sukupolvesta toiseen ja siirtyvät lapsuudesta aikuisen ihmissuhteisiin. (Lankinen 2011, 9-10)

Arkuuden ja hiljaisuuden taakse piiloutumisessa saattaa syynä olla heikko itsetunto ja mielen alavireisyys. Tyttö nro 3 miettii, että se saattaa olla sellaista paikkansa hakemista.

”Paljon sellaisia hiljaisia ja ehkä vähän syrjäytyneitä ja ovat epävarmoja itsestään, mutta en minä tiedä onko ne ”masentunut masentunut”, vähän paikkansa hakemista ja semmoista.”(tyttö nro 3)

Mulari, Eischer ja Uusitalo-Herttua pohtivat tyttötyön kansiossa hiljaisista tytöistä, että tyttöjen kapina ja paha olo jää huomiotta, koska he kääntävät ahdistuksen sisäänpäin. Sisäänpäin kääntynyt ahdistus voi ilmetä uupumuksena, ylikiltteytenä tai itsensä satuttamisena kuten viiltelynä tai syömishäiriönä. (Mulari & Eischer & Uusitalo-Herttua 2012,17.)

Kiltin tytön tai naisen oireyhtymä on ilmiönä ollut paljon esillä. Kiltiksi naiseksi kuvataan naista, joka pyrkii pitämään voimansa omana tietonaan ja välttämään konflikteja. Omat ajatukset, tunteet ja tarpeet jäävät ilmaisematta, ettei vastapuoli tuntisi oloaan epämukavaksi. Tahto jätetään ilmaisematta, ettei osapuolten välille syntyisi etäisyyttä. Kuitenkin tällainen voiman panttaaminen juuri estää aitoa yhteyttä kahden ihmisen välillä. Samalla, kun ylläpitää vaikenevaa kiltteyttä, kasvattaa vihan tai raivon varastoa. Tunteiden panttaaminen johtaa väistämättä ennemmin tai myöhemmin suuttumiseen. Suuttumus taas aiheuttaa syyllisyyttä, koska se on omassa mielessä kiellettyä toimintaa. (Lankinen 2011, 37–38.)

5.5 Räväkät tytöt

Kouluterveydenhoitajan mukaan Laitilassa on taas muutaman vuoden tauon jälkeen noussut esiin ilmiö, jossa vanhemmat pojat ja nuoremmat tytöt käyvät niin sanotusti kauppaa keskenään. [”Täysi-ikäiset ajokortin omistavat pojat kускаavat nuoria yläasteikäisiä tyttöjä, ostavat juomia ja tupakkaa. Vastineeksi he haluavat tytöiltä seksuaalista huomiota. Osa voi lähteä tähän mukaan, osa ei. Ne kenellä on arvot kohdillaan, osaavat huolehtia itsestään, toiset, jotka itsekin kaipaavat huomiota, hakevat ja saavat sitä näiltä pojilta.”] Tällainen ilmiö on tyypillistä etenkin syrjäseuduilla, jossa on pitkät välimatkat ja julkista liikennöintiä on vähän.

Tällaista ilmiötä ei varsinaisesti ole tutkittu, mutta tytöt ovat aina olleet kiinnostuneita vanhemmista pojista. Siinä on omanlaista viehätystä, kun pojalla on jo ajokortti ja tyttö viedään ajelulle. Vaikka terveydenhoitaja nostaa esille kielteisen puolen tästä ilmiöstä, on se kuitenkin pienempi osa tästä nuoremman tytön – vanhemman pojan seurustelukulttuurista. Tätä kiinnostusta vanhempiin poikiin perustellaan sillä, että oman ikäisten poikien kypsyminen alkaa vasta myöhemmin ja pari vuotta vanhemmat pojat eivät ole enää pikkupoikia.

Räväkät tytöt tuovat omaa pahaa oloaan ulos käyttäytymällä juuri päinvastoin kuin hiljaiset ja arat tytöt. Joillain tytöillä saattaa olla aggressiivista käyttäytymistä ja tunteita ilmaistaan hyvin provosoivasti. Tytöt ovat omaksuneet ympäröivästä kulttuurista aggressiivisia käyttäytymismalleja, joihin liittyvät väkivaltakulttuuri, päihteet ja kiu-

saaminen. (Lankinen 2011, 9.) Räväköistä tytöistä on syytä olla huolissaan, sillä heidän kykynsä pitää omat rajansa ja suojella itseään on heikentynyt.

5.6 Päihteiden käyttö

Alkoholi

Päihteiden käyttö on tyttöjen keskuudessa kasvanut. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan 25 % vastanneista tytöistä juo itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa ja 10 % tytöistä vastasi tupakoivansa päivittäin (KTK 2011, 19).

”Kuuleman ja näkemänkin perusteella niin kyllä se aika hyvin pitää paikkansa. Aika paljon on just tällasia tyttöjä(jotka juovat itsensä humalaan).” (tyttö nro 3)

Tyttö nro 3 miettii, että on paljon tyttöjä, jotka juovat humalahakuisesti. Hän miettii myös, että rajojen löystyminen on voinut vaikuttaa siihen, että tytöt juovat enemmän. Vanhemmat eivät välitä tai sitten kotoa tulee sellainen malli, että kunhan tulee kotiin, niin ei väliä.

Kuraattori nostaa haastattelussa esille myös alkoholimainonnan. Miten paljon mainonta vaikuttaa nuoren käsityksiin alkoholista? Mainoksissa on aina hauskaa, ne ovat värikkäitä, niissä soi kivaa musiikkia ja kauniita ihmisiä kauniissa vaatteissa tekee kivoja juttuja. Mainonta antaa tietyn kuvan alkoholista ja sen käyttämisestä eikä nuori tule ymmärtäneeksi tai ajatelleeksi huonoja puolia.

Markku Soikkelin tekemässä analyysissä ”Mitä tutkimusnäyttö kertoo alkoholimainonnan vaikutuksista lapsiin ja nuoriin”, etsitään vastauksia muun muassa vaikuttavatko mainokset nuorten alkoholin käytön aloittamiseen. (Soikkeli 2010, 538.) Haastattelututkimuksessa vuodelta 2009 voitiin todeta, että alkoholimainonta tavoittaa miltei kaikki alaikäiset lapset. Suurimmassa osassa tutkimuksista saatiin tuloksia, että alkoholin markkinointiviestien kohtaaminen vaikuttaa myöhempään alkoholin käyttöön. Se aikaistaa käytön aloittamista ja lisää alkoholia jo käyttävien määrää.(Soikkeli 2010, 539.)

Vaikka lapset ja nuoret eivät ole varsinaisesti alkoholimainonnan kohderyhmänä, huomattava osa mainonnasta kuitenkin tavoittaa myös alaikäiset. Tutkimusten mukaan on näyttöä siitä, että alkoholin mielikuvamainonta aikaistaa alkoholin käytön aloittamisikää ja lisää lasten ja nuorten alkoholin käyttöä. (Luhtanen & Tamminiemi & Varamäki 2012, 13.)

Se, miten lapset ja nuoret suhtautuvat näkemiinsä mainoksiin, liittyy vahvasti mainoksen tyyli ja ominaisuudet. Ne mainokset, joissa on huumoria, musiikkia ja piirroshahmoja, ovat pidetyimpiä nuorten keskuudessa. Nuoret, jotka suhtautuvat myönteisesti alkoholimainontaan, odottavat juomisen olevan myönteistä ja juominen katsotaan olevan sosiaalisesti hyväksytympää. Nämä nuoret aikovat juoda aikuisena enemmän. (Soikkeli 2010, 540.)

Tupakka

Sosiaalisuus liittyy vahvasti tupakkakulttuuriin ja varsinkin nuorilla tupakoinnin aloittamiseen vaikuttaa usein sosiaaliset suhteet. Kun kaveri tupakoi, on itsekkin kokeiltava.

”Itse asiassa meidän koulussa varmaan tyttöjä polttaa enemmän kun poikia – mitä minä olen kavereista huomannut niin enemmän tyttöjä polttaa. Jotkut mun kavereista on sanonut, että no kun mäkin rupesin polttamaan sellasista sosiaalisista syistä.”(tyttö nro 2)

”Tyttöillä varmaan vaikuttaa se enemmän, et jos kaveri polttaa ni mäkin poltan.”(tyttö nro 5)

”koulussa pitää juosta jonkun opettajan nenän edestä sauhuttelemaan, se on sitä huomion hakemista”(tyttö nro 3)

Tyttö nro 3:n mukaan tupakoitsijat hakevat huomiota muun muassa kävelemällä opettajien nenän edestä tupakkapaikalle. Hän pohtii, että ne, joilla on koulun ja kodin välillä operaatio kesken, opettajat eivät viitsi puuttua polttamiseen. Hänen mielestään opettajat ajattelevat, että siihen on enää turha puuttua. Kuraattorikin pohti, että tutkija Anni Lommin sanoin Laitilassa on liian salliva ilmapiiri tupakointiin. Tuloksissa Laitila oli noussut selvästi muita lähikuntia ylemmäs.

”mä tiedän kans sellasia, jotka kun ottaa alkoholia, tekee mieli polttaa”(tyttö nro 2)

Tyttö nro 2 mainitsee, että osa tytöistä on sellaisia, että haluavat polttaa juodessaan. Heitä kutsutaan ”kännipolttajiksi”. Tässä kulttuurissa on tyypillistä, että polttaminen tapahtuu vain käytettäessä alkoholia.

Huumeet

7 % tytöistä on kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran. Laittomien huumeiden kokeilu on ollut laskussa vuodesta 2003(6 %) aina vuoteen 2009 (2 %) asti, mutta nyt vuonna 2011 nousut(5 %). (KTK 2011, 19.) Mikä siihen on vaikuttanut? Kannabiksen käytön sallivampi ilmapiiri, josta on jatkuvasti esillä laillistamiskysymys mm. lääkkeeksi käyttämisestä? Onko kannabiksen saatavuus parantunut?

”Mä tiedän neljä tyttöä, jotka olis kokeillu huumeita tai en mä sit tiedä. Luulen, et oli kannabiskokeiluja, mun ikäsiä”(tyttö nro 4)

” – muutaman yksittäisen tapauksen tiedän, ketkä ainakin väittää, et olis kokeillu”(tyttö nro 6)

Metso ym. ovat huomanneet yhteyden alkoholin ja kannabiksen käytön välillä. Ensimmäiset kannabiskokeilut tehdään useimmiten alkoholin vaikutuksen alaisena. (Metso ym. 2009, 22.)

5.7 Pienen paikkakunnan kasvualusta

Laitila on noin 8500 asukkaan pieni maalaiskaupunki. Laitilassa on yläaste ja lukio, sekä aikuiskoulutuskeskus Winnova. Laitilasta löytyy myös Bovallius -ammattiopisto, joka järjestää ammatillista erityisopetusta. Vähäisten opiskelumahdollisuuksien takia, nuori joutuu varhain lähtemään paikkakunnalta. Yläasteen jälkeen lähtö vieraalle paikkakunnalle ammattikouluun on iso muutos. Mitä pidemmäksi lähtöä siirtää, sitä isommaksi kynnys lähteä kasvaa.

Pienen paikkakunnan etuja on tuttu ja turvallinen ympäristö. Kaikki tuntevat toisensa ja se lisää turvallisuutta. Toisaalta kaikki luulevat tuntevansa toisten asiat, yleensä

jopa itseään paremmin. Ulkopuolelta saatetaan muodostaa ihmiselle maine, joka ei pidä paikkaansa. Huonosta maineesta tai leimautumisesta ei pääse eroon helpolla.

”Laitila nyt on vähän sellanen paikka et yksityisasiota ei oikein ole. – mitä enemmän on esillä ja kuuluttaa asioitaan – voisi sanoa, että varuillansa saa olla.” (tyttö nro 3)

Tyttö nro 3 nostaa haastattelussa esiin sen, että yksityisasiota ei ole. Ja jos pitää itsestään kovaa ääntä, voi saada enemmän vihamiehiä kuin ystäviä.

Aihe on varsin tuttu myös itselleni. Jatkoisin yläasteelta suoraan lukioon koska en tiennyt mitä halusin opiskella ja en olisi uskaltanut sen ikäisenä lähteä vielä maailmalle. Lukion jälkeen opintoihin suuntaaminen ja oman elämän aloittaminen ilman turvallista ympäristöä ja tukiverkostoa on todella haasteellista. Kun se on siinä vaiheessa vaikeaa, miten vaikeaa se onkaan sitten, kun on jämähtänyt jo useaksi vuodeksi kotiseudulle.

5.8 Pulmia terveydessä

Tytöistä 46 % vastasi, ettei syö aamupalaa joka arkiamu, 49 % ei syö koululounasta päivittäin, 41 % harrastaa hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1 h viikossa (KTK 2011, 19). Mistä tällaiset ilmiöt johtuvat? Tingitäänkö aamulla syömisestä, että ehtii meikata ja laittaa hiukset? Herätäänkö viime tingassa, ettei ehditä syödä aamupalaa? Onko kouluruoka pahaa? Haetaanko karkkia korvaamaan aamupala ja sitten ei jakseta syödä koululounasta? Haastatteluissa nousi erinäisiä ajatuksia aiheesta.

”Jos yrittää laihduttaa tai sitten on niin, ettei maistu ja on niin nirso, että syö mieluummin karkkia, kuin käy syömässä kunnon ruokaa” (tyttö nro 2)

”aika monella on karkkia ja sitten syödään se pussillinen karkkia, ja kun kolmannen tunnin jälkeen pitäisi mennä syömään, niin ei ole nälkä.” (tyttö nro 3)

”Osa on sellasia (etteivät käy syömässä koulussa), ja sitten, kun mä kysyn, niin sanovat, ettei ole nälkä.” (tyttö nro 1)

Päivittäin koettujen oireiden indikaattori on tehty seuraavista oireista: niska- tai hartiakivut, selän alaosan kivut, vatsakivut, jännittyneisyys tai hermostuneisuus, ärtyneisyys tai kiukunpurkaukset, vaikeudet päästä uneen tai heräileminen öisin, päänsärky, väsymys tai heikotus. 24 % kyselyyn vastanneista tytöistä sanoi kokevansa päivittäin edellä mainittuja oireita. Tytöistä 21 % kokee lähes päivittäin väsymystä, 32 % vastannut kokevansa niska- tai hartiakipuja viikoittain ja 38 % kokee päänsärkyä viikoittain. (KTK 2011, 17.) Ensimmäisenä mieleen tulee yhteys syömättömyyden ja oireiden kokemisten välillä. Kun terveydestä ei pidetä huolta, tulee erilaisia lieveilmiöitä. Näлкä aiheuttaa päänsärkyä, kun verensokeri laskee liian alas. Liittyvätkö oireiden kokemiset myös jollain lailla liikunnan puutteeseen?

Runsaalla tietotekniikan käytöllä on havaittu olevan heikentäviä vaikutuksia nuorten nukkumistottumuksiin ja niiden käyttö lisää väsymystä. Ne ovat sitä kautta kielteisesti yhteydessä nuorten koettuun terveydentilaan ja oireisiin. Liiallisella istumisella on myös havaittu olevan haitallisia yhteyksiä terveyteen. Runsaan istumisen on todettu liittyvän nuorten lihavuuteen sekä alaselän, niskan ja olkapään kipuihin tytöillä, riippumatta liikunnan harrastamisen määrästä. (KTK 2011, 35.)

5.9 Tyttöjen kouluolot

Kouluterveyskyselyn tuloksissa vuodelta 2011 nousi esiin myös tyttöjen kouluolot. 57 % tytöistä oli tyytymätön koulun fyysisiin työoloihin, 43 % tytöistä kokee koulutyömäärän liian suurena ja 32 % vastasi koulun työilmapiirissä olevan ongelmia (KTK 2011, 15). Liian suuret vaatimukset ja liialliseksi koettu työmäärä aiheuttavat usein stressiä, psykosomaattista oireilua ja heikentävät opiskelumotivaatiota (KTK 2011, 39).

” – jos mieli on maassa, niin en nyt jaksa ihan samoja juttuja tehdä. Välttämättä se koulutyö ei ole määränä lisääntynyt.” (kuraattori)

Kuraattori pohtii että, jos masentuneisuus on lisääntynyt, ei koulussakaan jaksa tehdä samoja juttuja niin kuin aikaisemmin. Ilmapiiiri on tärkeässä roolissa koulussa viihtymisessä. Kuraattori nostaa esille, että jokaisella luokalla pitäisi olla hyvä ilmapiiiri.

Sen avulla jaksaa työskennellä huonompinakin aikoina. Tähän asiaan on panostettu 7. luokan alussa järjestetyillä ryhmätyöspäivillä.

” – se on kauhea tärkeää, että luokkiin muodostuisi sellainen sosiaalisesti positiivinen, kannustava, tukeva ilmapiiri. Se on sellainen ilmapiiri, jossa jaksaa työskennellä. – se että ryhmäytymiseen panostetaan, ja kun se porukka on sellainen, jossa viihtyy, niin ei se tunnu niin raskaalta.” (kuraattori)

Tyttö nro 2 miettii, että ne, jotka joutuvat kiusatuiksi, kokevat kouluilmapiirin luonnollisesti huonona. Hän jatkaa vielä, että hyvä ilmapiiri riippuu luokkalaisista ja kavereista.

” – niitä, joita kiusataan tai nälvitään, totta kai ne kokevat sen ilmapiirin huonompana ja se riippuu niin paljon siitä porukasta.” (tyttö nro 2)

Kuraattori nosti haastattelussa vielä esiin hyvän pointin tulevista yläluokkalaisista. Keskustan alakoulu on juuri valmistunut, uudistettu koulurakennus, jossa on älytauluista lähtien uusinta uutta oppimisympäristöä. Kun uuden alakoulun oppilaat tulevat yläkouluun, kouluterveyskyselyssä on varmasti havaittavissa aiempaa enemmän tyytymättömyyttä koulun fyysisiin työoloihin.

”Mikä piikki mahtaa tulla sitten kun Kappelimäen koululaiset tulee yläkouluun kun siellä on hienot pelit ja vehkeet?” (kuraattori)

6 TULOSTEN TARKASTELO JA POHDINTA

Kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta katsottuna tytöillä oli yleisempää muun muassa koulutyönmäärän kokeminen liian suurena, useiden oireiden kokeminen päivittäin, keskivaikean tai vaikean masentuneisuuden kokeminen, seksuaalisen väkivallan kokeminen ja humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa. Näiden tulosten pohjalta on havaittavissa huolestuttavia suunnan muutoksia edellisiin kyselyvuosiin verrattuna. Vaikka vuoden 2011 kouluterveyskyselyn tulokset näyttävät näinkin huolestuttavilta, ei haastatteluissa tullut ilmi asioiden olevan näin huonosti.

Haastatteluista kävi ilmi, että tytöt itse kokevat voivansa hyvin. He tiedostavat kuitenkin ympäristössä olevan sellaisia tyttöjä, jotka voivat huonommin. On vaikeuksia kotona tai koulussa, mielen alavireisyyttä ja kotona saattaa olla asioita, jotka stressaavat nuorta kuten vanhempien ero tai työttömyys. Nuoret kaipaavat ehdottomasti rajoja ja rakkautta. Kouluterveyskyselyn tuloksiin verrattuna haastatteluaineisto kertoo jotain muuta.

Kuraattori ja terveydenhoitaja ovat molemmat vahvasti sitä mieltä, että suurin osa tytöistä voi hyvin. Vain pienellä osalla saattaa olla vaikeuksia normaalissa arjessa. He nostavat esiin tarpeen voimaantumisen kokemukselle. Suojaavien tekijöiden, hyvän ilmapiirin sekä positiivisten sosiaalisten suhteiden osa tyttöjen elämässä on merkittävä.

Mielestäni Laitilassa on tarvetta tyttötyölle, vaikka suurin osa voi hyvin, pinnan alla on kuitenkin aina kyteviä ongelmia. Päällepäin tytöt voivat hyvin, mutta mitä se oikeasti on. Kilttien tyttöjen roolissa ei kykene tuomaan omia ajatuksia esille, räväkän tytön roolissa ei voi näyttää omaa herkkää puoltansa ja siltä väliltä olevat tytöt kaipaavat myös huomiota. Meillä jokaisella on tarve voimaantua ja saada voimaantumisen kokemuksia. Tyttötyö ja tyttöryhmät ovat tähän loistavia paikkoja. Ja vaikka ei olisikaan mitään ongelmia, on kiva jutella, saada seuraa ja kokoontua omiensa kanssa. Tyttötyö voi olla ehkäisevää toimintaa, sillä ryhmässä saadut kokemukset saattavat estää tyttöjä syrjäytymästä ja auttaa pääsemään eroon alkavista ongelmista.

Voimaneidot -tyttöryhmämalli vastaa tyttötyön tarpeeseen. Se on suunnattu aggressiivisille ja kilteille tytöille. Ryhmä auttaa tyttöjä tutustumaan omiin tunteisiinsa ja hallitsemaan niitä sekä tuomaan oman mielipiteensä ja tunteensa esiin rakentavasti. Tytöt saavat ryhmässä tukea aikuisilta naisilta. Voimaneidot -ryhmämalli on ihanteellinen väline tyttötyötä tekeville. Se antaa sekä ongelmallisille että tavallisille tytöille mahdollisuuden tutustua itseensä, omiin voimavaroihinsa ja vahvuuksiinsa. Mielestäni Voimaneidot -tyttöryhmämalli on tarpeellinen menetelmä jokaiselle tyttötyötä tekeväälle tai harkitsevalle.

6.1 Tutkimuksen onnistuminen ja jatkotoimenpiteet

Opinnäytetyön edetessä, huomasin puutteita muun muassa haastattelukysymyksissä. Haastatteluaineistosta nousi esiin uusia asioita ja ajatuksia, jotka aiheuttivat lisäpohdintoja aiheesta. Minun olisi pitänyt panostaa kysymyksiin ja haastattelutilanteeseen enemmän. Taustatutkimusta olisi pitänyt tehdä enemmän ja huolellisemmin. Olisi pitänyt etsiä aiheeseen liittyviä muita tutkimuksia ja artikkeleita. Keskityin liikaa tutkimaan kouluterveyskyselyn tuloksia ja unohdin muut mahdollisuudet.

Tutkimuksessa kerättiin aineistoa pelkästään haastattelun keinoin. Olisin saanut enemmän hyödyllistä materiaalia tekemällä esimerkiksi netissä täytettävän lomakekyselyn tytöille. Olisin voinut valikoida vaikka yhden ikäluokan kyselyä varten ja haastatellut tyttöjen kanssa tekemisissä olevia aikuisia.

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista lähteä tutkimaan uuden kouluterveyskyselyn pohjalta, onko tapahtunut muutosta tähän nykyiseen verrattuna. Muutos voisi kuitenkin olla niin vähäistä, ettei tutkimuksen aloittaminen olisi kannattavaa.

Voimaneidot -ryhmää olisi hyvä tutkia. Mitä tytöt saavat ryhmästä, mitä ryhmässä oleminen antaa ja vaikuttavatko ryhmässä käytetyt menetelmät tyttöihin? Tutkimuksessa voisi tehdä esimerkiksi alku- ja loppuhaastattelun ja ryhmän ohjaaja voisi suorittaa havainnointia ryhmän aikana. Tutkimuksen perusteella ryhmää pystyisi kehittämään paremmaksi ja tulosten perusteella nähtäisiin, mikä merkitys ryhmällä on.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuutta on vaikea ”todistaa”. Koska kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, eikä ole kahta samanlaista tapausta, perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät tule kysymykseen. (Hirsjärvi ym. 2003, 214).

Luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Haastattelututkimuksessa kerrotaan olosuhteista ja paikoista, joissa aineisto kerättiin. Sa-

moin kerrotaan haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat haastattelussa ja tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2003, 214.)

Tutkimuksen luotettavuuteen on voinut vaikuttaa tutkijan eli minun asenteeni. Olen voinut huomaamattani olla asenteitteni johdateltavissa, eli olen halunnut löytää aineistosta tiettyjä aiheita. Ympäristöllä on voinut olla vaikutusta haastateltaviin. Haastattelutilanne oli Kirkkokodilla keväällä 2012, ja taustamelu läheisen kaupan pihalta on voinut vaikuttaa keskittymiseen sekä omalla että haastateltavan kohdalla. Olen voinut ymmärtää haastateltavia väärin ja tehdä omia johtopäätöksiä haastateltavien sanoista. Nämä asiat on hyvä tiedostaa, jotta tutkimuksesta tulisi mahdollisimman luotettava.

LÄHTEET

- Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2007. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.
- Anttonen, Erja 2007. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja C. Oppimateriaaleja 13, 2007. Verkkojulkaisu. Viitattu 14.5.2013. <http://www.humak.fi/sites/default/files/sukupuolisensitiivisyys-kansalaistoiminnassa.pdf>
- Dunderfelt, Tony 2011. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Helsinki. WSOYpro.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2003. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Kinnunen, Pirjo 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta. Varhaisaikuisen mielenterveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Terveystieteiden laitos. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Lankinen, Mari 2011. Voimaneidot – opas tyttöjen oman voiman haltuunoton ja aggression hallinnan tukemiseen. Helsinki: Terapeda.
- Lommi, Anni & Luopa, Pauliina & Malin, Maili & Puusniekka, Riikka & Vilkki, Suvi & Jokela, Jukka & Kinnunen, Topi & Laukkarinen, Essi 2011. Kouluterveyskysely 2011. Laitilan kuntaraportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Luhtanen, Marjukka & Tamminiemi, Kaarina & Varamäki, Ritva 2012. Suomalaisten alkoholiasenteet 2012. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Viitattu 15.5.2013. http://issuu.com/soste/docs/alkoholiasenteet_2012?mode=window&backgroundcolor=%23222222
- Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 24, 2011. Jyväskylä: Bookwell.
- Metso, Leena & Ahlström, Salme & Huhtanen, Petri & Leppänen, Minna & Pietilä, Eija 2009. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995–2007. ESPAD-tutkimusten tulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Raportti 6/2009. Jyväskylä: Gummerus.
- Mulari, Heta & Eischer, Heli & Uusitalo-Herttua, Mari 2012. Tyttötyö kääntyi 2010-luvulle. Teoksessa Mulari, Heta & Eischer, Heli (toim.) Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen settlementiliitto ry. Viitattu 16.6.2013. <http://settlementi-fi-bin.directo.fi/@Bin/8fc165f3f75a399d6adb7810da704617/1368705740/application/pdf/127576/tyttotyönkansio.pdf>
- Mäkelä, Pia & Mustonen, Heli & Tigerstedt, Christoffer 2010. Suomi juo. Suomalaisien alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968-2008. Helsinki: Yliopistopaino.
- Niinistö, Meeri 2012. Nuoret etsivät humalaa energijuomista. Yle uutiset. Viitattu 16.5.2013. http://yle.fi/uutiset/nuoret_etsivat_humalaa_energiajuomista/6368747
- Nitovuori, Liisa-Maria (toim.) 2001. Upea minä -tyttöprojekti. Tyttötyökansio. Helsinki: Otamedia.

- Ojanen, Karoliina 2011. Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa Ojanen, Karoliina & Mulari, Heta & Aaltonen, Sanna (toim.) Entäs tytöt. Johdatus tyttötutkimukseen. Jyväskylä: Bookwell, 9-43.
- Savolainen, Jaana 2013. Masennuslääkkeitä käyttää yhä useampi lapsi. Helsingin sanomat 12.5.2013 verkkolehti. Viitattu 15.5.2013.
<http://www.hs.fi/kotimaa/Masennusl%C3%A4%C3%A4kkeit%C3%A4+k%C3%A4ytt%C3%A4%20my%C3%B6s+yh%C3%A4+useampi+lapsi/a1368324662715>
- Soikkeli, Markku 2010. Mitä tutkimusnäyttö kertoo alkoholimainonnan vaikutuksista lapsiin ja nuoriin. THL Julkari. Viitattu 15.5.2013.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100560/soikkeli.pdf?sequence=1>
- Suomen Setlementtiliitto ry – tyttötyön verkostohanke 2011 - 2013. Sukupuolisensitiivisyys tyttötyössä. Viitattu 26.4.2013.
<http://www.setlementti.fi/tyttotyö/sukupuolisensitiivisyys/>
- Tampereen yliopiston tutkimusuutiset 2012. Nuorten oireilu yhteydessä energiajuomiin. Viitattu 2.5.2013.
<http://www.uta.fi/ajankohtaista/tutkimusuutiset/ilmoitus.html?id=80800>
- Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2013. Ravitsemustietoa. Energiajuoma ei korvaa unta. Viitattu 2.5.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopaketti/ravitsemustietoa/energiajuomat
- Tukioppilastoiminnan esittelydiat. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 19.5.2013. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/1d74061745f7be23c35230a47d47b279/1335441269/application/pdf/13807450/Tukioppilastoiminnan%20perusesittely.pdf>

LIITTEET

Liite 1

Kirje vanhemmille

Hei!

Opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa Nurmijärven kampuksella Yhteisöpedagogiksi ja olen opiskeluni loppuvaiheessa. Olen tekemässä opinnäytetyötä Laitilan seurakunnalle. Opinnäytetyöni nimenä on ”Kartoitus laitilalaisten yläkouluikäisten tyttöjen tilanteesta koulu-terveyskyselyn tulosten pohjalta”.

Tarkoituksena on haastatella innostaja- ja tukioppilastyttöjä, jotta opinnäytetyössäni tulee myös tyttöjen oma ääni esiin. Olen valinnut haastateltavat seurakunnan nuorisotyöntekijän kanssa ja yksi heistä on teidän tyttärenne. Valintaperusteina oli tyttöjen aktiivisuus ja ikä.

Haastattelut nauhoitetaan, jotta pystyn jälkikäteen käymään niitä uudelleen läpi. Opinnäytetyössäni en käytä kenenkään oikeita nimiä vaan kaikki pysyvät anonyymeina. Tyttöjen ikä ja kumpaa toimintaa edustaa, innostajaa vai tukioppilasta, saattaa tulla esille.

Ystävällisin terveisin Assi Kaitila

Jos tulee kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä. Puh. nro: XXXXXXXXXX

Annan luvan haastatteluun: ____

En anna lupaa haastatteluun: ____

Vanhemman allekirjoitus: _____

Haastattelukysymykset

1. Millä tavoin tyttöjen vointi näkyy työssäsi? Miten tytöt voivat?
2. Vuoden 2011 kouluterveyskyselyssä kysyttiin ensimmäistä kertaa seksuaalisen väkivallan kokemisesta. Tuloksissa 1/5 osa tytöistä on kokenut seksuaalista väkivaltaa. Miten tämä näkyy työssäsi?
3. Kyselyyn vastanneista tytöistä 61 % ilmaisi, ettei perhe syö yhteistä ateriaa päivittäin. Onko huolestuttavaa vai kertooko perhedynamiikan muutoksesta? Ovatko tavat muuttuneet?
 - 3.1. Onko näillä mielestäsi yhteyttä:

10 % tytöistä on keskusteluvaikeuksia vanhempiensa kanssa, perhe ei syö yhdessä iltaisin T 61 %, vanhemmat eivät tiedä lasten viikonloppuiltojen viettopaikkoja T 38 %.
4. Tuloksista käy ilmi, että 27 % tytöistä kokee keskivaikeaa tai vaikeaa masentuneisuutta. Minkä takia masentuneisuus on lisääntynyt?
 - 4.1. Onko näillä mielestäsi yhteyttä:

Päihteiden käyttö ja masentuneisuus: 25 % tytöistä juo itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa, 10 % tupakoi päivittäin, 7 % on kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran ja 27 % kokee keskivaikeaa tai vaikeaa masentuneisuutta.
5. Minkä takia nuoret kokevat koulutyömäärän liian suureksi? Eikö ole totuttu?
 - 5.1. Onko näillä mielestäsi yhteyttä:

43 % tytöistä kokee koulutyömäärän liian suureksi, 32 % työilmapiirin huonoksi, 32 % on vaikeuksia opiskelussa ja 27 % kokevat masentuneisuutta?
6. Miten tyttöjen päihteiden käyttö näkyy työssäsi?
7. Miksi tytöt polttavat enemmän? *Tupakoi päivittäin T 10 %, P 7 %*
8. Kouluterveyskyselyn mukaan humalahakuinen juominen on laskenut vuosina 2007 ja 2009, mutta vuonna 2011 on taas noussut. Onko se näkynyt työssäsi? Miten? *25 % vastanneista tytöistä juo itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa*
9. 7 % tytöistä on vastannut kokeilleensa laittomia huumeita ainakin kerran, pojista vain 3 %. Mistä voisi johtua, että tytöt ovat kokeilleet laittomia huumeita enemmän kuin pojat?
10. Onko näillä mielestäsi yhteyttä:

48 % tytöistä kokee päänsärkyä viikoittain, 46 % tytöistä ei syö aamupalaa päivittäin, 49 % tytöistä ei syö koululounasta päivittäin.

32 % tytöistä kokee niska- ja hartiakipuja päivittäin, 57 % tytöistä kokee puutteita koulun fyysisissä työoloissa.

11. Oletko aikaisempina vuosina hyödyntänyt kouluterveyskyselyn tuloksia työssäsi?
12. Tuleeko mieleesi jotain mitä ei noussut kouluterveyskyselystä esiin? Viitaten edellisiin kysymyksiin

Työille suunnatut kysymykset:

Miten teidän mielestä 8-9 -luokkalaiset tytöt voivat?

Tiedättekö tyttöjä, jotka ovat allapäin tai voivat huonosti?

Vaikuttaako siihen päihteiden käyttö(alkoholi, tupakka, huumeet)?

Mikä voisi vaikuttaa? (liittykö seuraavaan kysymykseen?)

Tiedättekö tyttöjä, joilla ei ole yhtään ystävää? *Kouluterveyskyselyyn vastanneista tytöistä(86hlö) noin joka kymmenes vastasi, ettei ole yhtään läheistä ystävää. (Eli jokaiselta luokalta yksi tyttö.)*

Oletko huomannut /oletteko huomanneet että jotkut tytöt jättäisivät koululounaan syömättä? Miksei käydä syömässä?

Onko tytöillä vääristynyt ruumiinkuva, ihannoidaanko laihuutta?

Polttavatko teidän mielestä tytöt enemmän kuin pojat? Miltä tyttöjen tupakointi näyttää Laitilassa? / Millä tavoin tyttöjen tupakointi ilmenee / minkälaista tyttöjen tupakointi tällä hetkellä on Laitilassa?

Millaista tyttöjen päihteiden käyttö on?

Miten usein, missä, liittykö seuraan, kuinka paljon kerralla

Miten tyttöjen päihteiden käyttö näkyy koululla/arjessa?

Miten alkoholi vaikuttaa sinun elämääsi?

Vaikka et itse käyttäisi, vaikuttaako kavereiden päihteiden käyttö jollain tavalla sinuun?

Minkälaista päihdevalistus/huumevalistus on nykyään? Onko mielestäsi nykyään sallivampi ilmapiiri nuorten alkoholin ja päihteiden käyttöön? Onko nuorilla salliva asenne esim huumeisiin?

Miten usein vietätte perheen kanssa yhteistä aikaa, ehtiikö nykyään vai onko jokaisella omat juttunsa? Haluaisitko tehdä perheen kanssa yhteisiä juttuja? Miten mielestäsi muilla ikätovereillasi on?

Minkälainen ilmapiiri koululla vallitsee?